

**Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos
ir darbo ministerijos**

Fokus grupės diskusijos

**„DĖL LYTIŠKUMO UGDYMO PRAKTINIO
GIDO SUKŪRIMO“,**

surengtos 2020 m. birželio 10 d., ataskaita

Nors egzistuoja Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro patvirtinta Lytiškumo ugdymo programa, kuri turėtų būti diegiama mokyklose, jaunimas vis dar yra apribotas lytiškumo ugdymo klausimų kėlime.

Lytiškumo ugdymo programos trūkumas gali neigiamai paveikti: tarpasmeninį smurtą, LGBT patyčias, lytiniu keliu plintančių infekcijų (LPI) ir ŽIV rodiklius bei paauglių nėštumo rodiklius.

1) Remiantis Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros (FRA) (2014) duomenimis, 11 proc. moterų Lietuvoje patyrė fizinį (arba) seksualinį smurtą iš savo dabartinių partnerių, tuo tarpu ES vidurkis yra 8 proc. 24 proc. Lietuvos moterų patyrė (fizinį ar seksualinį) smurtą iš bet kurio partnerio (esamo ar buvusio), kai tuo tarpu tai patyrė 22 proc. ES moterų (vidutiniškai).

2) 31 proc. lietuvių per pastaruosius 12 mėnesių patyrė LGBT diskriminaciją iš mokyklos ar universiteto darbuotojo – tai yra didžiausias rodiklis ES (ES vidurkis – 18 proc.). 81 proc. lietuvių visada arba dažnai slepia savo LGBT statusą mokykloje iki 18-kos metų, palyginti su 67 proc. ES (FRA, 2014).

3) Chlamidijos ir gonorėjos diagnozės Lietuvoje labiausiai paplitusios tarp jaunų žmonių (20–34 metų amžiaus).

4) Lietuvoje, lyginant su ES tendencijomis, pastaruoju metu labai padaugėjo ŽIV atvejų tarp heteroseksualių žmonių. ŽIV plitimas narkotikų injekcijų būdu sudarė 40 proc. visų ŽIV plitimo atvejų Lietuvoje, o tai daug daugiau nei ES vidurkis (Europos ligų prevencijos ir kontrolės centras, PSO, 2018 m.). Dauguma apklaustų asmenų tvirtino, kad prezervatyvus naudoja retai arba niekada (Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras, Sveikatos apsaugos ministerija, 2019).

5) Pasak Lietuvos mokslininkų (Tretjakova, et.al., 2018), pastebima, kad paauglių (15–19 m.) nėštumų ir gimdymų skaičius, lyginant su ES vidurkiu 2001 ir 2015 metais, sumažėjo nuo 16,6 (2001 metais) iki 10,8 (2015 metais) atvejų tūkstančiui gyventojų. Duomenys rodo, kad 2015 metais 17-kos iš 28 ES valstybių nepilnamečių nėštumų ir gimdymų rodiklis buvo mažesnis nei ES vidurkis, o virš ES vidurkio atsidarė šios šalys: Rumunija (36,6), Bulgarija (41,3), Latvija (18,1), Vengrija (23,1), Slovakija (24,6) ir Lietuva (14,2). Tai reiškia, kad, 2015 duomenimis, Lietuvoje 1 tūkst. 15-19 amžiaus moterų teko 14,2 kūdikio. Tuo tarpu ES šalyse su mažiausiais rodikliais skaičiai daugiau nei keturis kartus mažesni: Nyderlandai (3,2), Danija (3,4), Švedija (4,5) ir Kipras (4,9).

Atvirasis jaunimo centras (AJC) – tai įstaiga ar jos padalinys, vykdamas atvirąjį darbą su jaunimu, teikiantis socialines, pedagogines ir psichologines paslaugas, kurio savininko ar dalininko teises ir pareigas įgyvendina savivaldybės, nevyriausybinės organizacijos, vietos ar religinės bendruomenės.

Atviroji jaunimo erdvė (AJE) – patalpa, skirta ir pritaikyta atvirajam darbui su jaunimu, galinti būti įstaigoje (kultūros, švietimo, sporto ar socialinėje), nekeičiant įstaigos juridinio statuso, ir pritaikoma atvirajam darbui su jaunimu, panaudojant jau esamą priemonių ir metodinę bazę. (12)

Kaip ir kur veikia AJC ir AJE – Lietuvoje yra 43 atvirieji jaunimo centrai ir 69 atvirosios jaunimo erdvės. 2019 m. AJC / AJE veikloje dalyvavo 10 158 jaunuoliai (palyginti su 2016 m. – 6 489).

Projekto metu yra siekiama sukurti praktinį lytiškumo ugdymo gidą jaunimo darbuotojams. Gidas padės jaunimo darbuotojams pasiruošti kalbėtis su jaunimu apie lytiškumą.

Gido turinyje bus teorinė dalis ir rekomenduojami praktiniai užsiėmimai.

Gide pateiktos medžiagos praktiškumas bus išbandytas (bent) viename atvirajame jaunimo centre.

VIEŠOSIOS KONSULTACIJOS TIKSLAS	Aptarti atvirųjų jaunimo centrų bei su jaunimu dirbančių darbuotojų iššūkius, konsultuojant jaunimą lytiškumo ugdymo klausimais. Fokus grupės dalyviai turės galimybę įvardinti savo centro jaunimo poreikius ir pasiūlyti, kokią informaciją būtų naudingiausia įtraukti į praktinį gidą, kad jis jiems būtų naudingas, aktualus ir pritaikomas praktikoje.
PROGRAMA	10:00–10:10 Sveikinimo žodis ir trumpas susipažinimas bei projekto idėjos pristatymas; 10:10–11:15 Fokus grupės diskusija; 11:15–11:30 Diskusijos išvados ir grupės uždarymas.
MODERATORIUS	Nika Norvila, „Kurk Lietuvai“ projektų vadovė.
VIEŠOSIOS KONSULTACIJOS METODAS	Fokus grupė. Tikslinė auditorija – jaunimo darbuotojai. Fokus grupė vyko „Zoom“ platformoje. Tikslas – išklausti jaunimo centro darbuotojų poreikius lytiškumo ugdymo tema tam, kad praktinis gidas jiems būtų naudingas ir aktualus.
LAIKAS	Birželio 10 d. 10:00–11:30 val.
REZULTATŲ PANAUDOJIMAS	Viešosios konsultacijos rezultatai bus naudojami rengiant lytiškumo ugdymo praktinį gidą. Praktinis gidas bus pritaikytas jaunimo darbuotojams, dirbantiems atviruosiuose jaunimo centruose ar erdvėse bei kitose su jaunimu dirbančiose organizacijose.
PAPILDOMA INFORMACIJA	Ši viešoji konsultacija yra dalis „Kurk Lietuvai“ programos vykdomo projekto „Lytiškumo ugdymo stiprinimas Lietuvoje“. Visą su projektu susijusią informaciją galima rasti projekto svetainėje (nuoroda čia).
DALYVIAI	Fokus grupėje dalyvavo 9 asmenys: 6 jaunimo darbuotojai, 2 socialiniai darbuotojai, 1 savivaldybės jaunimo reikalų koordinatorė, 1 jaunimo darbuotojų asociacijos atstovė. Dalyviai atstovavo 6 atvirose jaunimo centruose ir erdvėse, organizaciją, dirbančią su jaunimu bei Jaunimo reikalų departamentą.
APIBENDRINIMAS	Fokus grupės dalyviai atvirai atsakė į visus užduotus klausimus ir diskutavo svarbiomis temomis, kurias siūlyta įtraukti į rengiamą lytiškumo ugdymo praktinį gidą. Dviem dalyviams ši tema buvo visai nauja, bet jie taip pat aktyviai įsitraukė į diskusiją. Dalyviai dalydamiesi patirtimi suprato, jog lytiškumas yra labai svarbi ir aktuali tema tiesiogiai dirbant su jaunimu. Fokus grupės diskusija vyko moderatorei uždavus tris pagrindinius bendruosius klausimus: 1) Ar jaunimas į Jus kreipiasi lytiškumo klausimais? Kokie yra jaunimo lytiškumo ugdymo poreikiai? Kurios temos yra aktualiausios? Kokios informacijos jaunimas prašo ar ieško? 2) Kokios yra Jūsų stiprybės bei silpnybės kalbant lytiškumo ugdymo temomis? Kuriose temose Jums labiausiai trūksta informacijos? Kokios formos informacija Jums būtų naudingiausia? 3) Kokie papildomi išteklių, įtraukti į praktinį gidą, Jums būtų naudingi?

**TOLESNI
ŽINGSNIAI**

Klausimai buvo aptarti su visais dalyviais. Diskusijos metu taip pat kilo papildomų klausimų iš projekto vadovės, Jaunimo reikalų departamento atstovės bei pačių fokus grupės dalyvių.

Galima teigti, kad diskusija buvo naudinga visoms suinteresuotoms šalims. Projekto vadovė ir Jaunimo reikalų departamento atstovė išklauė visus išsakytus iššūkius, dirbant su lytiškumo ugdymu iš jaunimo darbuotojų, jų poreikius ir klausimus. Visa fokus grupėje surinkta informacija bus naudojama rengiant lytiškumo ugdymo praktinį gidą jaunimo darbuotojams. Fokus grupės dalyviai bei projekto vadovė apsikeitė kontaktais tam, kad kilus klausimams ar pastabėjimams rengiant bei naudojant praktinį gidą ryšys nenutrūktų. Rengiant praktinį gidą projekto vadovė tęs konsultacijas su kitais srities ekspertais bei palaikys ryšį su fokus grupės dalyviais.

**DISKUSIJOS
VERTINIMAS**

Renginio dalyviai aktyviai įsitraukė į interaktyvias diskusijas, beveik visi dalyviai aktyviai dalinosi savo patirtimi, nuomone ir patarimais, ką būtų reikalinga įtraukti į praktinį gidą. Lytiškumo ugdymas visgi yra kontraversiška tema Lietuvoje ir ne visiems yra lengva apie tai kalbėti ir diskutuoti, bet beveik visi atvirai išreiškė poreikį stiprinti lytiškumo ugdymą Lietuvoje, nes kiekvienas dalyvis vienaip ar kitaip susiduria su lytiškumo ugdymo klausimais dirbant su jaunimu.

**KONTAKINIAI
ASMENYS**

Nika Norvila | Kurk Lietuvai projektas „Lytiškumo ugdymo stiprinimas Lietuvoje“ Jaunimo reikalų departamente prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos +370 696 82 584 | nika.norvilaite@kurkl.lt